

Innspill til Prop. 1 S (2025-2026) Statsbudsjettet 2026 fra Debt Justice Norge

Kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette

130 lav- og mellominntektsland har pådratt seg høye [gjeldsbyrder](#) i årene etter finanskrisen i 2009, som følge av svake overnasjonale systemer for å sikre ansvarlighet i statlig lånopptak og långivning. Ifølge det Internasjonale Pengefondet (IMF) har nå [seksti prosent](#) av lavinntektsland, og [tretti prosent](#) av mellominntektsland, allerede misligholdt statlig gjeld, eller er i høy risiko for å gjøre dette. Også USA, den primære vekstmotoren i verdensøkonomien, har en ikke-bærekraftig [statlig gjeldsbyrde](#) og er i stadig større risiko for å misligholde sine [betalingsforpliktelser](#). En eventuell amerikansk statsgjeldskrise ville sendt sjokkbølger inn i de globale finansmarkedene og sørget for at andre land med høye gjeldsbyrder også fikk stadig større problemer med å møte egne betalingsforpliktelser.

Trange statlige finansielle handlingsrom tynger menneskers liv over hele kloden. Særlig afrikanske land er [hardt rammede](#). Tilgang til helsehjelp, utdanning og sosiale sikkerhetsnett svekkes når myndigheter må kutte i offentlige utgifter for å frigjøre stadig mer penger til nedbetaling av gjeld. Ansatte i offentlig sektor får [reduserte lønninger](#) eller mister jobben og pensjonsutbetalinger reduseres. Det blir [politiske opptøyer](#) og [sult](#) og barnedødelighet øker. På lengre sikt vil også menneskelig lidelse øke når finansiering av klimaomstilling må vike for oppfyllelse av umiddelbare betalingsforpliktelser.

UNDP understreker at 54 land trenger akutt gjeldslette, og en rapport fra Development Finance International viser at lands gjeldsbetjening er rekordhøy^[1]. Summen land bruker på gjeldsbetjening tilsvarer samlet sum for utdanning, helse, sosial beskyttelse og klima, mens i Afrika overskrider gjeldsbetjeningen disse tiltakene med 50%. Det er stort behov for reform av den globale gjeldsarkitekturen. De internasjonale systemene er ikke egnet til å forhindre at illegitim gjeld oppstår eller at land låner over evne.

Debt Justice Norge berømmer at regjeringen og Utenriksdepartementet i sluttdokumentet fra den fjerde konferansen om Finansiering for utvikling (FfD4) i Sevilla i år fikk gjennomslag for sitt mangeårige arbeid for at det skal etableres en konsensus omkring et sett av globalt omforente prinsipper for ansvarlig statlig låntaking og långivning. Dette vil være et viktig bidrag til forebygging av forverring av dagens gjeldsproblemer og nye gjeldskriser. Vi setter pris på at regjeringen stadfester at Norge vil delta aktivt i arbeidet for å følge opp dette vedtaket samt bidra konstruktivt inn i de bredere strukturelle prosessene rundt utvikling av mer velfungerende globale systemer for forebygging og løsning av statlige gjeldskriser.

Debt Justice Norge ber derfor komiteen om å be Regjeringen om at det øremerkes midler til:

- en FN-ledet prosess for videreutvikling av konsensus omkring omforente prinsipper for ansvarlig statlig låntaking og långivning.

^[1][https://assets.nationbuilder.com/eurodad/pages/3195/attachments/original/1696947958/Debt Service Watch Briefing Final Word EN 0910.pdf?1696947958](https://assets.nationbuilder.com/eurodad/pages/3195/attachments/original/1696947958/Debt_Service_Watch_Briefing_Final_Word_EN_0910.pdf?1696947958)